

A Pekáry lány

Pekáryne kedden meghallgatta a Szabó családot, meghatotta Irén nemeslelkűsége. Különösen az érintette kellemesen, ahogy az a megértést nélkülöző mérnökné beállított az egykori részeges újságárushoz, s félretéve minden viszolygását Józsi bácsinak szólította anyja férjét.

Pekári Arnold, a Pekáry és Fia Gabonakereskedés volt tulajdonosa a szomszéd ágyban szuszogott. Valószínű, semmit sem sejtett neje töprengéséről, különben már régen kinyitotta volna a szemét, mert jól tudta: nem szabad senkinek sem aludni akkor, ha Pekáryné, született Létay Etelka álmatlansággal kínlódik. A leckét alaposan megtanulta. A tudnivalókat ugyanis már akkor kezdte a fejébe verni az asszony, amikor még csak tervezték a Pekáry és Fia, valamint a Létay és Társa cégek egybekezelését.

— Nagyon kell engem szeretnie Arnold, ha azt akarja, hogy frigyünk a harmonia tökéletessége legyen. És mindig tisztelnie kell akaratomat, és kívánságaimat...

— Minden óhajom a maga szolgálata, drága Etelka — válaszolta alázatos főhajtással a különben büszkének és rátartinak ismert Pekáry fiú.

Már hogynem hajtotta volna meg a fejét, amikor világosan látta, hogy a cég, a három nemzedék által türelmesen és célratörően fejlesztett és terjesztett vállalkozás lassan a csőd felé halad, s a menekülésnek nincs más útja csak az, hogy a Létay lánnal megkötésre kerülő házassággal járó húszezer pengő hozománnyal új életre injekciózzák a Pekáry és Fia Gabonakereskedést.

Sorsát, néhány nappal az esküvő előtt megrázó szomorúsággal ecsetelte Ilkának, a városi színház kissé fonnyadt dívájának, aki csak azért nem szerződött el még valamelyik nagyobb társulathoz, mert sajnálta otthagyni az ő Arnoldját, messzeföld leghíresebb és leggalánsabb lovagját. Persze a rosszindulatú emberek azt mondták: nem Arnoldhoz, hanem a rendszeresen érkező apanázshoz hűséges annyira Ilka, de hát ez csak pletyka, a kisváros hopponmaradt léhűtőinek rágalmozó fecsegése.

— Keserű jövő előtt áll drágám — siránkozott Arnold vallomásán —, de mit tehetünk. A céget meg kell menteni.

Őszintének hangzott ez az útravaló s szánnivaló igazsága csak akkor szenvedett csorbát, amikor Ilka tragikához méltó pózban, hősiessé magasztosult arccal búcsúztatta szerelmesét:

— Menjen, menjen! Minél prózaibb a szakítás, annál könnyebb leszámolni az emlékekkel mindkettőnknek.

Majd felfokozta és megreszkettette a hangját.

— A gyűrűt, a nyakláncot meg azt a kedves kis boát, amiket a legutóbbi prenti-eren kaptam magától, legkedvesebb relikviáim közé teszem. Azok lesznek az én zálogaim arra, hogy ebben a kényszerházasságban is megőrzi emlékemet.

Arnold amikor kisurrant Ilkától, összerázkódott. Nem a félelemtől, hanem attól, hogy a szakítást ilyen könnyen megúsza. Jelenetre, hangos kitérésre számított, s arra, hogy Ilka majd nem értékeli kellőképpen a cég érdekeit, s nehéz lesz tőle megszabadulni.

— Úgy látszik — motyogta magában — nem ismertem eléggé ezt a nőt. Okosabb, mint hittem volna.

S hogy ez így van, arról akkor győződhetett volna meg igazán, ha visszafordul egy percre. Ekkor ugyanis láthatta volna, hogyan fordul Ilka villája elé egy hintó, s száll ki belőle a hájas Csatáry, az örök rivális, aki feltehetően ekkor ért révbélikánál, a városi színház kissé hervadó divájánál.

Pekárynak szép emlékei maradtak Ilkáról. Azokat melengette még akkor is, amikor orgonazúgás közben kimondta a boldogító igent, s hitvesként vezette a Pekáry házba Létay Etelkát. Persze akadt egy kis baj. Kiderült ugyanis, hogy Létay Etelkának csak a híre volt erkölcsös. A külszínre sokat adó lány nem élt éppen zárdaéletet. Ámde mindegy. A vigasztalhatatlan szerető az esküvő napján elbujdosott. Átment jegyzőnek egy másik megyébe. Ott aztán mondhatott akármit, már nem jutott vissza. A világ tehát mit sem tudott Etelka dolgairól, s így valójában nem is voltak dolgai.

Huszonöt évig nem volt közöttük semmi baj. Éltek egymás mellett, nevelték a lányukat, akit anyja után Etelkának kereszteltek, s még süldő korában a Csatáry fiúnak szántak. Pekáry először furcsának találta, hogy az ő lánya a már teljesen elhervadt egykori színésznő fiához menjen feleségül, de később megnyugodott. Úgy volt vele megint, mindegy, hogy kinek a borja az a fiú, csak hozzon sok pénzt a házhoz, mivel a Pekáry és Fia cég újfent gyengélkedett. Etelka ugyan fogta a kassza kulcsát, jól el is rejtette, de csak Arnold elől. Ő azonban nyugodtan szedte belőle a pénzt. Nem a háztartásra, arra aránylag kevés kellett, hiszen mindössze hárman voltak, meg az a hatfőnyi személyzet. Kilenc ember nem kerül sokba. Hogy mégis sok pénz kellett Etelkának? Hát istenem. Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen, így hát az a régi jegyző sem tartotta a száját pénz nélkül, meg az egymást követő fiatal hódolóknak is kellett nyújtani ezt-azt. Na és, ha még azt is hozzá tesszük, hogy azért Arnold sem volt szent s ott csent ahol lehetett, akkor mindjárt érthetővé válik, miért nyugodott meg Pekáry, amikor szóba került a Csatáry fiú. Csatáryéknál ugyanis volt pénz garmadával. Ilka kitűnő gazdasszonynak bizonyult. Rendbeszedte az adóságokkal küszködő Csatáryt s még ragaszkodott is a korábbi családi birtokhoz valamicskét. Száz hold jó fekete földet halászott ki abból a zavarosból, ami akkor támadt, amikor Feketics, a földbirtokos és téglagyáros tönkrement. Ilkának könnyű volt a dolga. Őrzött néhány váltót még azokból a boldog időkből, amikor ő is meg Feketics is fiatalok voltak. Mert Feketics mindig váltóval vagy bankbetéttel fizetett.

— Undorodom a pénztől — feszengett kényeskedve, amikor valaki valamilyen fizetési históriát említett. — Ezért drágám ne lepődjék meg, ha csupán a bankárom értesíti néha.

És Ilka sohasem lepődött meg. Jól tudta, hogy a bankbetét meg a váltó biztosabb minden készpénznél, különösen ha csak hárman tudnak róla, ő, Feketics, meg a bankár. Számítása bevált, hiszen a Feketics csődtömegeből kifogta a maga százholdas halacsckáját.

— Alávaló cigánykodás ez az egész, drágám — szónokolt akkor Pekáry a feleségének. — Nem nyúlnék ahhoz a pénzhez még akkor sem, ha azon múlna az életünk.

— Csak ne finnyáskodjék Arnold — oktatta Etelka — a pénz, az pénz, s attól még senki sem lett beteg, ha sok volt belőle.

Ezzel a vita le is zárult. Pekáry félretette viszolygását, s belenyugodott, hogy lánya majdan a Csatári-fiú felesége lesz. S miközben saját esélyeit latolgatta, megnyugtatta az a tudat, hogy egykori szeretője pénzéből erőre kap a cég, s a Pekáry és Fia Gabonakereskedés újra a régi, tőkeerős vállalkozás lesz, amelyik mindig, minden időben korlátlanul kap hitelt.

Csalárd valami azonban az élet. Pekáryt is mennyire becsapta. Mert miközben ő építgette a maga kis világát, a nagyobb világban a cég számára nem éppen kívánatos események játszódtak le. A baj akkor kezdődött, amikor Pekáryék a menekülés után visszajöttek Nyugatról, s a céghez már be sem engedték Arnoldot. Kalapos Pál, a raktáros volt akkor már ott a gazda. Amikor először besétált, zárt ajtóra talált Pekáry. Másodsorra meg egyenesen kiutasította Kalapos.

— Ha úgy találja, hogy történt valamilyen igazságtalanság, akkor tegyen panaszt a nemzeti bizottságnál. Az ugyanis lefoglalta a céget.

Dehogyan ment Pekáry a nemzeti bizottsághoz. Őrült, hogy ép bőrrel megúsza az egész históriát. Etelka azonban nem nyughatott. Jött, ment, utazott, kilincsel, összeköttetések és pártfogók után futkosott. Még a régi jegyzőhöz is eljutott, aki valahogy azok közé keveredett, akiket abban a felbolydult világban a demokratikus igazolásoknál az ellenállók közé soroltak. Neki köszönhették, hogy a régi emlékekre apellálva Etelka visszakapta a főtéri házat, meg huszonöt hold földdel a kiserői tanyát.

— Így nyomorgunk most — siránkozott Pekáryné Ilkának, ha az ajtót nyitott rájuk. — Az embernek lassan már egy gönce sem lesz.

Idáig bírta sírás nélkül, de innen már potyogtak a könnyei. Zokogva panaszkolt tovább.

— Arnoldom, az a drága, szorgalmas ember is teljesen tönkrement. Arnyéka már csupán régi magának. Jaj, drágám, inkább ne is menjen be hozzá, még megijed.

Aztán lassacskán megnyugodott, s miközben szürcsölgette a feketepiacon szerzett kávé, a lányát mustrálgatta csillogó szemmel.

— Etuskámban van nekem már a reménységem. Ő aranyozza be a mi szegényes sötét napjainkat. Benne látom azt az erőt, ami bennem volt régen. Ő még képes lesz arra, hogy visszaállítsa a cég régi hírét s egyensúlyba hozza ezt a kibillent világot. Mert ugye drágám, azt tartja a közmondás, hogy az alma nem esik messzire a fájától...

Arra persze Pekáryné, Létay Etelka nem gondolt és nem is gondolhatott, hogy kevés alma marad meg azon a helyen, ahova éppen esik. Jöhet valami külső erő, ami odébbgurítja. Arra is volt már példa, hogy a fa déli oldaláról leesett almát a fa északi felén találta meg a kertész. Valahogy így történt ez Pekáryné esetében is, mert miközben Etuska előtt azt ecsetelgette, mekkora reménysége ő a családnak és a cégnek, a lánynak mind gyakrabban kavarodott fel a gvomra. Volt úgy, hogy valósággal kimenekült a szobából, amikor a házasságot tervezgették.

— Hogy ez a lány milyen szemérmes még mindig — csodálkozott Ilka. — Teljesen magára formázott, drágám — hízelgett Pekáryné hiúságának a már teljesen fonnyadt, s kuporgató gazdaasszonnyá egyszerűsödött hajdani városi színésznő.

Hogy a lány esetleg mást is forgathat a fejében, arra még álmukban sem mertek gondolni. Pedig Etelka már régtől fogva csak fizikailag volt otthon. Más levegőre vágott. frissebbre és talán egészségesebbre is, mint amilyen a Csatáry és a Pekáry családot éltette.

A kenyértörést Pekáryné szerint egy kicsiség váltotta ki. Pontosabban, az egykori jegyző látogatása, akit az asszony úgy fogadott, akár egy istent. Még mindig jól bírta magát. Valamelyik minisztériumban volt hivatala, s ennek megfelelően rangos tekintélye. Szóval olyan volt, aki előtt illik dicsekedni. De vajon mivel kérkedjen már Pekáryné, amikor csak a ház van a fejük fölött. Végső kétségbeesésében jutott eszébe a lánya. Azon nyomban behívta:

— Az én gyönyörűségem — így mutatta be régi udvarlójának.

A minisztériumi emberről épült jegyző olyan szemmel mustrálta a lányt, hogy az úgy érezte, anyaszült meztelenül áll a vendég előtt. Automatikusan a melle elé kapta a kezét, mintha takargatni akarta volna magát.

Pekáryék éjszaka csak az ajtónyikorgást hallották, meg a dulakodás zaját. Pekáry ki akart rohanni, de az asszony visszatartotta.

Másnap hiába hívta reggelizni a lányt. A szomszédok látták, amikor hajnalban elrohan. Hogy hova, senki sem tudta megmondani. Arnold és Etelka magukra maradtak. Ha véletlenül nyílt az ajtó, szorongva várakoztak: hátha Etus lép elő az előszoba homályából.

Fél év múlva kapták tőle az első levelet. Szükszavú, rövid híradás volt. Csak ennyi állt benne: „Tudatom veletek, hogy férjhez mentem. A férjem ugyanabban a gyárban dolgozik, amelyikben én. Ha válaszoltok, Kovács Péterné névre címezzétek a levelet.”

Pekáryné válaszolt. Terjedelmes levélben korholta Etust hálátlanságáért, meg azért, hogy a család érdekeit semmibe véve feleségül ment az első jöttmenthez, odadobva neki mindent, amiért cserébe Csatáryné lehetett volna...

Kovácsné meg a férje idáig olvasták a levelet. Úgy gondolták: meg lehet bocsátani annak az öregasszonynak minden szemrehányást. Később azonban, amikor második nekirugaszkodásra végigolvasták a hosszú episztolát, visszájára fordult bennük minden. Az örömanya ugyanis így fejezte be a levelet:

„Vedd tudomásul, hogy ettől a perctől nem vagy a lányom! Sose legyél boldog a választottaddal, amiért nem hallgattad meg szüleid tanácsát!”

— Ne törődj velük — nyugtatta Kovács a feleségét. — Majd magukhoz térnek, ha meg nem, akkor sem tehetünk semmit. Őket már így kell elfogadni...

Nyugalom, higgadt türelem áradt a szavából. Arcán azonban látszott, minden erejére szüksége van az önuralom megőrzéséhez s ahhoz, hogy feloldja azt a feszültséget, ami szintén az egész szobát megtöltötte. A keze ökölbeszorult. Mélyen a tenyerébe nyomta körmeit, így próbálta levezetni az idegességét.

Három nap kellett hozzá, hogy mindketten megnyugodjanak, s Pekáry Etus elég erőt gyűjtsön ahhoz, hogy elmondhassa, miért jött el hazulról, s mi váltotta ki belőle a teljes csömört. Kovács szótlanul hallgatta, egyszer sem szakította félbe. Pedig jó lett volna szólni, mert miközben a felesége beszélt olyan nyomás nehezedett a mellére, hogy alig bírta elviselni. S a szorítást hordta magában mindaddig, amíg meg nem született a fiuk. Akkor szabadultak fel valójában mindketten a lidércnyomás alól. Tudták, hogy valahol létezik két öreg ember, de valójában nem vettek róluk tudomást. Minden nagyobb ünnep alkalmával elküldték a kötelező üdvözlőt, de választ nem vártak sohasem. Még azokra a táviratokra sem, amelyekben a gvérekek születéséről értesítették Pekáryékat.

A változhatatlanba valószínűleg Pekáryék is belenyűgödtak. Ilka azonban nem. Ő még mindig hitte, hogy az élet olyan mint egy színdarab: lehetnek benne rossz betétek, amelyeket alkalomadtán ki kell cserélni, hogy végülis jó legyen a darab, s tiszta, teljes a befejezés. Ő még mindig bízott abban is, hogy ami a világban történt csak két felvonás közötti szünet, s amikor szétmegy a függöny folytathatják az előadást ott, ahol kis idővel előbb abbahagyták. Elutazott Etus után, de üres kézzel jött haza.

— Képzeld drágám — mesélte sírva Pekárynének — be sem engedtek a lakásba. Azzal a vademberrel beszélgettem az előszobaajtónál. Rövid úton kibótt...

Amikor Pekáryéktól hazafelé igyekezett, bánkódott egy kicsit, de érzett némi elégtételt is. A már teljesen elhájásodott Csatárynak jóleső elégedettséggel mesélte, hogyan bünteti isten a szülők vétkeit a gyerekekben. Csatáry szuszogott, de egy szót sem szólt. Ugyan mit is szólhatott volna? Talán azt mondja el, hogy nagyon szomorú sors vár a fiukra, ha az isteni büntetés igaz?

Maradt tehát minden változatlanul. Pekáry hallgatott, Pekáryné sem szólt egy szót se Etusról. Még akkor is elkerülték a neve említését, ha véletlenül a cég, a Pekáry és Fia Gabonakereskedés merült fel közös múltjukból. Nem okoltak senkit és semmit, csak néha könnyezték meg a gyermeki hálátlanságot, de nevet akkor sem említettek. Mindketten tudták, kiről és miről van szó. Azt azonban határozottan megállapították, hogy aki nem hallgat a tapasztalt szülőkre, s hozzámegy a saját választottjához, nem érdemli meg a megbocsátó kegyelmet.

Pekáryné sosem mulasztotta el felkapcsolni a rádiót kedden este, amikor a Szabó családot közvetítették. Az előjén nevetett azon, ami abban a családban történt, később azonban mind jobban odafigyelt. Legutóbb pedig szíven ütötte Irén megtérése. Különösen az, hogy a végén Józsi papának szólította a nemrég még részegesnek titulált újságárust.

Sértette a fülét Arnold horkolása. Átkiabált hozzá, forduljon a másik oldalára. Aztán fejére húzta a paplant, mert odakint már virradt.